

על הצדיקים ועל החסידים

חג הסוכות תשפ"ז

צא מדירת קבע
ושב בדירת ארעי

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

ואני כבר שנים רבות איני זוכה למצוה זו
כי חושבים שאין זה מן הראוי לכבדני בה

כבוד התורה של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

ספר תורה לביתו נחרד מההווה אמינא, שיביאו אלי את הספר?! באומרו, אלך בעצמי, למרות שהיה זה בשכונה מרוחקת. כמו כן הקפיד שבחורים צעירים מאד לא ישאו ספרי תורה בעצמם.

הגאון רבי אליעזר יהודה וולדינברג (בעל ה"ציץ אליעזר"), סיפר בהתפעלות שהבחין פעם שבמשך כל ההקפות בשמחת תורה היה רבינו שריו בשמחה וצהלתו על פניו, אולם כאשר נתנו לו להקיף עם ספר תורה נעשו פניו רציניות והיה נושא באימה ביראה ובכובד ראש. כך סיפר בן רבינו הגאון רבי אברהם דב (גאב"ד טבריה), סיפר אחד שעבר על מאות תמונות של רבינו ותמיד הוא נראה מחייך, אולם שם לב שבתמונות שהוא אווז ס"ת נראה על פניו כובד ראש מיוחד.

ב"שמחת תורה" הורה רבינו לתת עליות, אך ורק לילדים שלומדים גמרא ואת כל היתר יוציאו בברכה שאומרים ב"כל הנערים", הוא החל בכך כאשר אירע פעם שנשאר באחד ממנייני ילדים אלו שאומרים בלי כובד ראש, וילד אחד הביט באומרו את הברכות בעד החלון לראות שאמו שומעתו, וכשהבחין רבינו בזה החליט כנ"ל.

(מתוך הספר 'גאון ישראל')

אירע פעם בשמחת תורה בהיותו בשיבת "קול תורה" כמנהגו, שלאחר שעלה לתורה לחתן תורה אמר לגבאי כהאי לישנא: מצות הגבהת ס"ת היא מצוה גדולה וחביבה עד למאד והמגביה נוטל שכר כולם (מגילה לב). ואני כבר שנים רבות איני זוכה למצוה זו, כי חושבים שאין זה מן הראוי לכבדני בה, לכן רוצה אני לבקש אם שייך לזכותני היום במצוה זו. כמובן שקיימו רצונו (אך אמר שאין בכחו לעשות הגבהה כפי שיש נוהגים לעשות בשמחת תורה בהפיכת הכתב כלפי העם ולכן עשה ההגבהה כרגיל בכל ימות השנה).

והעידו שכאשר הגביהו את ספר התורה, ניכר היה עליו פחד שמא יתנדנד הספר תורה ביד המגביה. ופעם כיבדו אדם מבוגר בהגבהה ולמרות שהיה רב עיר חשובה, שאלו רבינו היש לו כח להגבהה זו.

כאשר רצו פעם לכבדו בכתיבת אות בספר תורה ורצו להביא את יריעות

בעת נישואי הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע נשא לפניו אביו הרה"ק ה'קדושת יו"ט' זי"ע דברי כיבושין קודם החופה, ובתוך דבריו אמר, הנה מעמידים את החופה תחת כיפת השמים, הידעת בני את טעם הדבר? אלא כדאיתא במסכת סוכה (ב:) על הפסוק (ישעיה ד) 'וסוכה תהיה לצל יומם', שאלביא דאמת הווה ליה לומר 'וחופה תהיה לצל יומם', ומסקנת הגמרא 'תרת' שמעת מינה (עי"ש). ולהסביר קשר העניינים שבין סוכה לחופה, כי הסוכה צריכה להיות דווקא תחת כיפת השמים, לרמז לאדם שבכל דרכיו וענייניו ישא עיניו השמימה, וידע שאפילו דבר קטן לא נעשה כאן בעולם הזה אם לא הכריזו כך קודם לכן בשמים ממעל, כיו"ב אמרו חז"ל 'צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי' - כלומר שיפסיק לחשוב שהעולם הזה קביעות יש בו, אלא תדע שעולם הזה ארעי הוא, ואין לך אלא לחסות ב'צילא דמהימנותא' בצל האמונה - שהכל מתנהל ממעל.

(באר הפרשה - סוכות תשפ"ז)

על צינור שעובר מעל הסוכה, ודיני הלולב בכותל המערבי... כל מה שחשוב לדעת על הסוכה וארבעת המינים

סוכה וארבעת המינים ע"פ פסקי רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל

היה רחבו ג' טפחים, לכתחילה אין יושבים תחתיו, פחות מכאן, יושבים. היה רוחבו ד' טפחים לא רק שאין יושבים תחתיו, אלא הוא אף מחלק את הסכה לשניים. היינו שכל חלק נידון בפני עצמו, וצריך שיהיו לו שלוש דפנות כשרות (תרל"ב ס"ק ב' ג').

ה. מותר לשבת בסוכה תחת מקום שאינו מסוכך, היינו תחת חלל ריק, ובתנאי שיהא רוחב מקום החלל פחות מג' טפחים, ובתנאי נוסף שרוב ראשו או רוב גופו לא יהיו תחת החלל. היה חלל זה "הולך על פני כל הסוכה", אין לשבת שם אפי' כשמיעוטו תחת החלל. ויתכן שיש להחמיר גם באין החלל הולך ע"פ כל הסוכה, אם ארכו שבעה טפחים או שהוא רוב הסוכה, (ויש לשים לב, כי מצוי הדבר) (תרל"ב ו' ע"פ חזו"א). ו. מצוי לפעמים שבחלק אחד של הסוכה יש סכך צפוף, ואילו בחלק האחר הוא דליל, ובחלק הדליל הסכך הוא מיעוט, לדעת המחבר אם בסיכום הכללי הסכך הינו יותר מהחלל, הסוכה כשרה. אמנם לדעת הרמ"א אם שטחו של המקום בו הסכך דליל, הוא ז' על ז' טפחים, אותו מקום פסול לשיבת סוכה. כאשר רצועת ז' דלילה מעין זו עוברת מעבר לעבר, אפשר שחוצה היא את הסוכה לשנים (תרל"א ב' וסק"ד). ז. לא יעשה את הסכך כה מעובה עד שגשם לא יוכל לחדור לסוכה, כי יש פוסלים באופן זה. אם סיכך באופן שהגשם חודר, אך אין רואים הכוכבים יש לו על מי לסמוך. אמנם לכתחילה יעשה בעובי שניתן יהיה לראות הכוכבים (תרל"א ג' ומשנ"ב).

מעמיד

א. אין להניח הסכך ע"ג כלונסאות מתכת אף לא לקבעו במסמרים, כי אין - לכתחילה - ל"העמיד" הסכך אלא ע"י דבר שמסכים בו (משנ"ב תרכ"ט סקכ"ב). גם חלקי מתכת המובלעים בתוך הקיר, אם גלויים הם, אין להשעין עליהם את הסכך (חזו"א תמ"ג ב').

ב. לדעת המשנה ברורה, "מעמיד של מעמיד" כשר. היינו שאם הניחו כלונסאות מתכת ע"ג הדפנות, ומעליהם קורות עץ, וקורות אלה מחזיקות את הסכך, הרי זה כשר. לדעת מרן החזו"א אין לעשות כן כיון ש"מעמיד דמעמיד" דינו

א. הסוכה צריכה שתהיה ממוקמת במקום שהיושב בה לא יהיה "מצטער", ולכן אין לעשותה במקום שיש בו ריח רע וכדו'. לענין דיעבד או שעת הדחק, ישאל למורה הוראה (משנ"ב תר"ל סק"ד).

ב. מי שאין לו מקום בחצרו לעשות שם סוכה, חייב למצוא מקום מתאים לכך, ואפי' בריחוק מביתו. ולא כאותם הסבורים בטעות שבמצב כזה פטורים הם (תר"מ סקכ"ד).

הדפנות

א. יש להציב קודם את הדפנות, ורק אח"כ להניח הסכך (תרל"ה). לכתחילה צריך שתהינה הדפנות שלימות וסתומות, ועדיף לעשות שלוש שלמות מארבע שאינן שלמות (תר"ל ה'). ב. אין לעשות דפנות הסוכה מבד ויריעה המתנדנדים ברוח. והדבר אמור אף בסוכה שבתוך הבית. והעושה כן, יתקין קנים מסביב לג' דפנות בגובה עשרה טפחים, כאשר המרחק ביניהם פחות מג' טפחים, כך שאפילו אם יתנתקו היריעות, ישמשו הקנים הללו בתורת דפנות. ויכול למתוח חבלים במקום הקנים, ובלבד שאותם חבלים לא ינועו ברוח מצויה (מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל). מחיצה רביעית יכול לעשות מיריעות (תר"ל סקמ"ח נ').

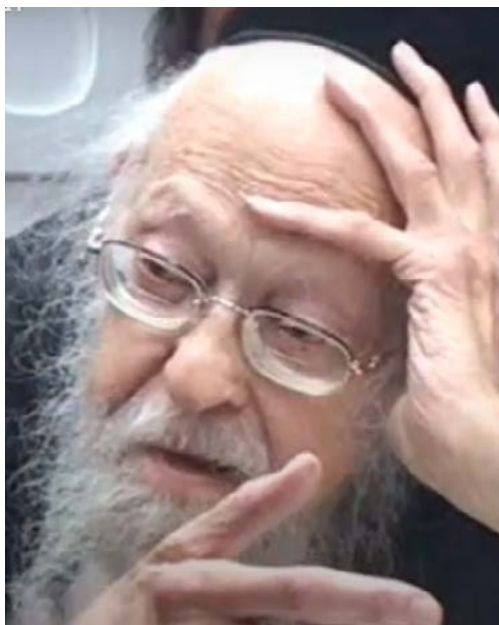
הסכך

א. סוכה שנעשתה כהלכתה, ונשאר שם הסכך כל השנה, היות ואותו המקום ראוי רק לדיור חלקי וארעי, כשרה הסוכה גם לשנה הבאה. אכן כיון שעבר החג על הסוכה, צריך הוא להגביה טפח על טפח מהסכך ולהניחו שנית "לשם מצות סוכה" (תרל"ו סק"ז).

ב. אם התקינו גגון מעל הסכך או מתחתיו ועי"ז הפך המקום להיות חדר שימושי של קבע, הרי לא די בהסרת הגגון והגבהת טפח, אלא צריך הוא להגביה כל הסכך ולהניחו מחדש. (סק"ח).

ג. לכתחילה טוב להיזהר שלא יניחו את הסכך אשה או קטן, רק ישראל גדול, שהוא בר חיוב סוכה. (ביה"ל י"ד ועיין תרמט שעה"צ טו). להצבת הדפנות הכל כשרים.

ד. היה צינור עובר מעל הסוכה (או רצועת בטון וכדו'), אם

ו. יש מחמירים
שכאשר יש
מעל הסוכה
- גם בגובה
רב - משטח
של סורגים,
אין זה מן
הראוי לשבת
תחתיו, כי אף
שבין הסורגים
יש חלל ריק,
מ"מ מצטרפים
הם מדין לבד.
ו ח ו ש

כ"מעמיד". לדעת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, כאשר מניחים את קורות העץ בדיוק מעל כלונסאות המתכת, כך שאם ינטלו העצים ישען הסכך על המתכת, באופן זה פסול גם לפי דעת המשנה ברורה.

מושב המוזאיקה המצוי במרפסות

א. בדבר מושב המוזאיקה המצוי במרפסות, לדעת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, המקום כשר לשיבת סוכה. אכן לא כדאי לצרף מקום זה לשיעור המינימלי של הסוכה. היינו שצריך שבקרקעית הסוכה יהיה שיעור ז' על ז', ובאופן זה גם מושב המוזאיקה נחשב כחלק מן הסוכה.
ב. מי שקבועה אצלו מזוזה בצד ימין של הפתח מהחדר אל מרפסת סגורה, ובסוכות מקום את הסוכה באותה מרפסת, אינו צריך להסיר את המזוזה ממקומה הרגיל (מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל).

ג. אסור ליטול קיסם וכדו' מהסוכה להשתמש בו וכן הדין ביחס לקישוטים. לפיכך אם נפל אחד מקישוטי הסוכה הרי הוא מוקצה בשבת, שהרי אינו ראוי למאומה (תרל"ח).

פסולי הסכך

א. כלי עץ, שיש לו בית קיבול או שעשוי לשיבה וכדו', היות והוא "מקבל טומאה", פסול לסכך בו. קורות עץ שייחד להניח עליהן דבר מה, פסולות מדרבנן לסכך בהן. משטח עץ שרחב קצת וראוי להניח עליו דבר מה, אף הוא פסול מדרבנן. קורות העומדות לבנין או לסחורה כשרות הן (תרכ"ט ב' ומשנ"ב).

ב. כלי עץ שנשבר, אסור לסכך בשברים שלו, ואם אותו "כלי עץ" היה פסול רק מדרבנן, ישנם חילוקי דינים בדבר, וישאל למורה הוראה (ס"ק ח' י').

ג. אסרו לסכך בקרשים הרחבים ד' טפחים, וזאת גם כאשר הניחם על צידיהם, ובמקום שנוהגים בתקרות עץ דקורטיביות העשויות קורות צרות יותר (כגון בכאלו שרוחבן כ-12 ס"מ), אסור לסכך בקורות ברוחב זה. ונהגו שלא לסכך כלל בקורות משופות ומהוקצאות, גזירה שמא יצמידן זו לזו עד שימנעו את חדירת הגשם. (ס"ק מ"ו מ"ט).

ד. רק "גידולי קרקע" כשרים לסיכוך. חבלים העשויים מגידולי קרקע - כגון העשויים פשתן - פסולים לסיכוך ולקשור בהם הסכך, טעם הדבר, משום שנשתנתה צורתם הטבעית, ואינם נראים כגידולי קרקע (סקי"ג).

ה. ענפים שהעלים שלהם נושרים תמיד, אין לסכך בהם, כי חוששים שמא מחמת הנשירה ינטוש האדם את הסוכה. ולאלו הנושרים רק בעת הרוח אין חוששים (שם סקל"ט).

לחומרא זו, יוכל לתקן הדבר ע"י שיניח ענפי סכך בחלל שבין הסורגים (תרכ"ו סקי"ז).
ז. אין לתלוי נוי סוכה בגג הסוכה, אלא תוך ד' טפחים לסכך (תרכ"ז ד'). והדבר אסור גם כאשר אותו הנוי תלוי בתוך ד' ויורד כלפי מטה (מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל).

הנוטלים ד' מינים ע"י ה"כותל"

א. כתב הרמ"א לכתחילה מצוה מן המובחר ליטול לולב שלא נחלק העלה העליון שלו כלל. ומן הדין אין לפסלו כל זמן שלא נחלק רובו. ודע שפסול זה של "נחלקה התיומת" או של אתרוג החסר אמור ביום הראשון, אך השנה שנטילת לולב נוהגת רק בחול המועד כשר (תרמ"ה ב' ס"ק י"ז י"ט).
ב. ודע שאף שמן הדין כשרים השנה, מ"מ הידור מצוה יש ליטול לולב "סגור" ואתרוג שאינו חסר. אכן כאשר יש לפניו שני אתרוגים, האחד מהודר בצורתו ו"חסר", והשני פחות מהודר ו"שלם", יעדיף בשאר הימים את המהודר החסר על פני האתרוג האחר (ע"פ מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל).

ג. לדעת מרן הגרי"ש זצוק"ל, הנוטלים ד' מינים ע"י ה"כותל", צריכים להקפיד גם בימי חול המועד, שלא יהא לולב "פתוח" ואתרוג "חסר", כי דינו שם כמו ביום הראשון. באשר לאזורים אחרים שבעיר העתיקה, קשה לקבוע בבירור מה הם הגבולות המדויקים של "בין החומות".

ד. ביחס להדס, כ' המ"ב (תרמו סקלג): ומה שרגיל שיוצאים בין הקנים ענפים קטנים, וצריך (לכתחילה) לקטום אותם. ומביא שי"א שד"ז במפסיק ברוב הקינים. ועיין מה שהקל בחזו"א (קמו סקל"א). ובארחות רבנו מובא שמרן הקה"י צ"ל החמיר לקטמם. אין לסמוך להלכה.

(יתד נאמן יום שלישי י"א בתשרי תשפ"ד)

לפתע אני מבחין בלולב שכמוהו לא ראיתי זה עידן ועידנים. וכל כך התרגשתי למראה הלולב עד שהייתי מוכרח להראות אותו למישהו וחשבתי שהמתאים לזה ביותר הוא רבי דוד

חג הסוכות אצל מרן רבי משולם דוד הלוי סאלאווייצקי זצוק"ל

בספכת תשבו שבעת ימים (ויקרא כג)

סיפר רבי זאב שפירא: כאשר עזרנו לו באחת השנים הראשונות לייסוד הישיבה בהנחת הסכך על גבי הסוכה, אמר לנו לאחר מכן: "דער טאטע וואלט פאר אזא סוכה - נישט אריין" [-האבא לא היה נכנס לכזו סוכה], שכן הסיכוך לא היה מעובה דיו. לאחר מכן הראה לי שבהנהגת המהרי"ל מובא שהסכך צריך להיות עב מאוד. כששאלו אותו הרי צריך לראות את הכוכבים, הראה באצבעו: תסתכלו בצד בפינה זו, משם תראו את הכוכבים...

כאשר באחת השנים ירד גשם ביום טוב ראשון של סוכות, היה רבינו שבור ורצוף מכך, שהרי על כך שנינו במשנה "כעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו על פניו", שכאילו הקב"ה זרק אותנו מקיום המצוה. והנה נכנס אליו תלמיד חכם אחד ודיבר עמו בלימוד, ויהי לו הדבר למשיב נפש, ותחי רוחו. כשפגש בו למחרת, אמר לאותו חכם: דע לך שאתה הצלת אותי אמש ממחשבת עצבות שהקב"ה אינו חפץ במצוותינו.

היום היה לי גילוי אליהו

בליל יו"ט ראשון של סוכות באחת השנים, כאשר נכנס אליו בנו הגדול הגרי"ז הלוי שליט"א, כדרכו מדי שבת ויו"ט להתלוות אליו לתפילת מעריב בישיבה, פנה רבינו ואמר לו: "דו ווייסט? איך האב היינט געהאט גילוי אליהו" [-היודע אתה? היה לי היום גילוי אליהו]... וכאשר בנו הביט בו בתמיהה ובהשתוממות. כאינו מבין שיחתו, חזר ואמר לו "מה, אינך מאמין שאני זוכה לגילוי אליהו? אספר לך גופא דעובדא:

כשעה קודם השקיעה, לאחר שכבר סיימתי לאגוד את שני הלולבים שלי נשמעו דפיקות בדלת, וכשפתחתי ראיתי מישהו שאיני מכיר ולולב בידו, כשהוא מבקש ממני לשמוע חוות דעתי על הלולב שבידו, והנה מיד כשהבטתי בראש הלולב הבחנתי שמדובר בלולב מהודר מאין כמוהו שזה זמן רב לא ראיתי כמוה ליופי ולהדר. זה הזכיר לי מאורע ישן מלפני עשרות שנים בחו"ל, ששנה אחת ר"מ פרידריך הביא לאבא מקראקא לבריסק לולב מהודר, ישר, ירוק וסגור היטב בלי

קורא, ומרן ז"ל כ"כ נהנה ממנו עד שבכל שנה היה מבקש ממני: תביא לי לולב כמו זה שהביא לי בזמנו ר"מ פרידריך, והנה עתה אני רואה לפני לולב כזה, שמרן ז"ל לבטח היה מרוצה ממנו ביותר. המשיך רבינו וסיפר: בעל הלולב אמר לי שהוא נותן לי אותו במתנה ע"מ להחזיר ויבוא לקחתו מחר לאחר הנענועים בשעה שמונה בבוקר. וכששאלתי לשמו ענה לי ששמו אליהו, [ומיד הבין בנו הגרי"ז שליט"א שמן הסתם המדובר הוא בר' אליהו קובין שיחי', סוחר הלולבים הידוע]. סיים רבינו את סיפורו ואמר: "נו, וכי אין זה נחשב שזכיתי לגילוי אליהו?"...

לנסוע לשדה ולקטוף לולב מהודר

לאחר זמן פגש אחד מנכדיו בר' אליהו קובין, וכששאל אותו מה פשרו של המעשה עם הלולב, פתח וסיפר: אסביר לך. את קטיפת הלולבים אנו מתחילים זמן רב קודם חג הסוכות, ואותם אנו שולחים לחו"ל. בעשיית אנו קוטפים שוב ומלולבים אלו אנו מוכרים לציבור המדקדקים. אלא שלמעשה אנו יודעים, שככל שהחג קרב ובא כך הלולבים הגדלים אז נאים יותר ומהודרים, אלא שציבור המדקדקים מגיע לקנות כבר מתחילת עשיית, ולכן אנו קוטפים מיד אחר ר"ה את רוב הלולבים כדי שיהיה לנו מה למכור בימי הביקוש. והנה השנה בערב החג, כאשר החנות כבר התרוקנה מקונים והכל הלכו לבתיהם כשלולביהם בידיהם, אמרתי לעצמי

וְשִׁמְחַת בְּחַיִּיךָ

רבינו נטל גם לולב עם מעט שבמעט 'קורא' שנשאר בטבע בראש הלולב.

שנה אחת לאחר החג בדק בזהירות ובחשש את הדבר, אם ה'קורא' לא נכנס לבין התיומת והיא סגורה לגמרי באופן מושלם, שהרי בתוך ימי החג אי אפשר לבדוק כדי לא לגרום ל'נחלקה התיומת'. וכשראה שאכן הקורא לא נכנס לתוך הלולב פשטה נהרה מיוחדת על פניו.

מדוע סירב להחזיק את האתרוג הזה בביתו

סיפר רבי זאב שפירא שליט"א:

שנה אחת הביא לו פלוני לפני סוכות אתרוג נפלא ביותר - ממש הדר שבהדר. הוא בחן אותו בדקדוק גדול, ולאחר מכן אמר: אמנם אמת הוא שהאתרוג מיוחד מאוד ואני חפץ בו, אך יש לי בו חשש של 'חסר', ולא אוכל לנוטלו ביום הראשון שחסרון מעכב בו, ועל כן איני לוקחו. כשאמר לו הלה שמה בכך, הרי ביום השני יכול הוא לנוטלו, אמר לו רבינו: אכן, ליום השני אני חפץ בו, אבל כעת תיקח אותו מכאן, כי ביום הראשון לא אטלנו. התפלא המביא ושאל: אם כן שישאר בבית לצורך שאר הימים האחרים? אבל רבינו חזר ואמר שאינו רוצה להשאירו בביתו עתה.

כדי להבין מדוע סירב להחזיק את האתרוג הזה בביתו, צריך להיות 'ברסקערער למדן'. שהרי ידועה הכרעתו של רבי חיים שאם יש שני אתרוגים לפניו, האחד יפה ומהודר מאוד, אך יש חשש לכשרותו, ואילו האתרוג השני פחות מהודר אבל כשר יותר, הרי שעליו להקדים וליטול את היפה, אף שיש בו איזה חשש, כי על הצד שהוא כשר הריהו יוצא ידי חובתו בו, שהוא אתרוג 'הדר', אך אם יטול בתחילה את הפחות יפה וייצא בו ידי חובתו, הרי הפסיד את מעלת ה'הדר', כי לאחר שכבר קיים את עיקר המצוה בנטילתו של הראשון - שוב לא יוסיף לו השני כלום. וכך הוא נוהג ליטול ראשונה את האתרוג הנאה ביותר מבין כולם, אם כן כיון שיש באתרוג זה חשש של 'חסר', הרי שאם הוא יהיה

המשך בעמוד הבא >>>

שעתה היא ההזדמנות לנסוע לשדה ולקטוף לולב מהודר עבורי, שכן כאמור זו העונה היותר טובה למציאת לולבים מהודרים. ואמנם קטפתי כמה עשרות לולבים, והנה לפתע אני מבחין בלולב הדר להפליא, שכמוהו לא ראיתי זה עידן ועידינים. וכל כך התרגשתי למראה הלולב עד שהייתי מוכרח להראות אותו למישהו ולחלוק עמו את ההתרגשות, ובכן חשבתי שהמתאים לזה ביותר הוא רבי דוד, שהוא 'מבין' גדול בלולבים ובודאי יטיב להבין מה שנפל בחלקי וישמח עמי על הלולב הנפלא.

ואמנם באתי אליו רק על מנת להראות ולשמוע את התרשמותו, אבל משראיתי איזו שמחה רבה היתה לו למראה יופיו והדרו של הלולב, החלטתי על אתר שאני מקנה לו אותו במתנה על מנת להחזיר בבוקר, כדי שבינתיים יוכל אף הוא לברך על לולב נדיר כזה. לא יכולתי לעמוד מול שמחה כזו...

פשטה נהרה מיוחדת על פניו

ההכנות לחג הסוכות מרן רבי משולם דוד הלוי סאלאווייציק החלו לקראת סוף חודשי הקיץ, אז כבר החל בטירחו רבה של חיפוש אחר ד' מינים שיהיו בתכלית ההידור, ביחוד האתרוגים שנטל כשנים עשר זנים שונים שיהיו בכל ההידורים בהם נהג מרן הגרי"ז.

בשנות תש"י המאוחרות, מרכז מכירת הלולבים היה ברחבה שליד 'שוק מחנה יהודה', לשם היו מגיעים בכל בוקר עשרות סוחרים עם אלפי לולבים. וסיפרה הרבנית תחי' שפעם אמר לה אחד הסוחרים בהתפעלות על רבינו שהוא מקדים להגיע בכל בוקר לפני כולם, ובודק בזריזות רבה את כל הסחורה החדשה המוצעת למכירה באותו היום וכך מוצא לולבים טובים.

לְעִלּוֹי נִשְׁמַת

הרה"ג

ר' אֶלְטֶער מֵרֵדְכִי בֶרֶג זצ"ל

ב"ר דן ז"ל

מֵרֵא דֵאֲתֵרָא דְקִהִילַת עֲטֶרֶת רֵא"ש
מוֹנְסֵי נְיוֹ יוֹרְק

נֶלֶב ע"ח"י סִיוֵן תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

בבית, יצטרך לנוטלו ראשון מפאת יופיו והדרו, והוא, אינו רוצה ליטלו ביום זה, לכן שיקחנו ולא ישאירונו בבית, ורק ביום השני ואילך יביאנו אצלו.

עוד נקודה הלכתית-בריסקאית יש כאן, והיא שבבית בריסק נוהגים בעוד הקפדה, שהאתרוג שעליו מברכים, אותו מחזיקים גם בכל זמן אמירת ההלל והנענועים, ולא מחליפים אתרוגים. ממילא, אם אתרוג זה נמצא בביתו ועליו הוא בירך, הרי שגם בזמן ההלל יצטרך לנענע בו, ונמצא שהוא מנענע באתרוג ספק חסר.

משום כך לא רצה רבינו להיכנס לשאלות אלו, וביקש שהאתרוג לא יהיה בביתו ביום הראשון.

זו עובדה מהשנים האחרונות, בשנות התשעים לחייו. כמה צלילות הדעת יש בה, עם כל ה'פרישקייט', לחשב כל פרט בדקדוקי ההלכה!

מצאו עייף וחלוש

פעם נכנס אליו פלוני לסוכתו ומצאו עייף וחלוש. פתח ואמר לו: שמא רבינו עייף ותשוש בגלל הסוכה וא"כ הריהו בגדר 'מצטער' הפטור מן הסוכה? הגיב רבינו ואמר: ההיפך, ישיבתי בסוכה מעניקה לי כוחות, ומה שאין לי כח - הרי זה בגלל דברים אחרים.

המוכר ביקש לגמור את העסקה תיכף

מעשה באחד שמצא סמוך לחג הסוכות דירה מתאימה לקניה במחיר מצויין באזור מבוקש, אלא שהמוכר ביקש לגמור את העסקה תיכף, ולחתום על חוזה רכישה באחד מימי חול המועד. הקונה שבא במיצר, נועץ ברבינו אם יאות לרצון המוכר לחתום על שטר המקח בחול המועד, הואיל והדירה מצויינת ממש בכל הפרטים ואפשר שדין מקח זה כ'דבר האבד'. אולם רבינו השיבו שלא יחתום בחוזה"מ. הלה עשה כעצתו, והדירה נמכרה לבסוף למישהו אחר...

סופו של מעשה היה שאותו אדם ראה ברכה עצומה בעסק הדירה שאותה רכש לבסוף, כשהמוכר נאות להמתין עד שיהא בידו הכסף הדרוש לרכישה, כשבינתיים השכיר לו את הדירה במחיר מוזל מאד, וכשמכר לבסוף את דירתו הקודמת כדי לממן את רכישת הדירה הזו, הרוויח הון רב,

בשל הפרשי המחיר שהאמיר בינתיים והותיר בידו רווח ניכר. בימי חוה"מ היה המנהג שמזמן השקיעה עד לתפילת מעריב התלמידים באים להקבלת פני הרב ברגל, אך שונה היה הדבר בליל הושענא רבא שהוא יום דין, שלא הכניס אדם לפני התפילה אלא היה כל העת עם ספר תהלים בידו. לאחר תפלת מעריב של ליל הו"ר היו כאלו שניסו לנצל את ההזדמנות ולפתוח עמו בשיחה, אך רבינו התחמק מהם בנעימות כאשר אימת הדין נראית חופפת עליו. וכך העיד: "אצל האבא לא היה שייך לדבר עמו כלל בהושענא רבה, ואף לא בלימוד, היו לו על השולחן רק גמרא ותהילים, ובזה היה עסוק כל העת - רק בתהילים וגמרא, ולא בכל דבר אחר".

במוצאי כל מועד הקדיש זמן רב להעלות על גבי הכתב

רבינו עצמו נמנע - למרות הוראות היתר שיכל למצוא לכך - מלכתוב אף חידושי תורה בימי חול המועד, ולפיכך במוצאי כל מועד הקדיש זמן רב להעלות על גבי הכתב את כל מה שהתחדש לו במהלך ימי המועד החולף, והיה עסוק בזה עד למעלה ראש, ולא היה ניתן להפריעו בענין אחר עד אשר השלים את כל חק הכתיבה, כדי לא לאבד דבר.

(מתוך הספר 'אחרון לדור דעה', בעריכת הרב שמעון יוסף מלר)

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

רבי לייב, בנו של ה"חפץ חיים", נסע ברכבת. ישבו עמו כמה יהודים חסידיים, שידעו ששומר הוא פיו ולשונו ולא יוציאו ממנו דבר אודות אביו הגדול. התחכמו ואמרו...

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על ארבעת המינים

סיפר הגאון רבי ברוך בער מקאמניץ זצ"ל, שהיה נוכח כשסיפרו לרבו, הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל על גזר הדין ותגובת ה"חפץ חיים", על אתר נענה ואמר: "ה"חפץ חיים" הדיח את

אספר לכם סיפור. רבי לייב, בנו של ה"חפץ חיים", נסע ברכבת מוורשה בירת פולין. ישבו עמו כמה יהודים חסידיים, שהכירוהו וידעו ששומר הוא פיו ולשונו ולא יוציאו ממנו דבר אודות אביו הגדול שנודע כגאון וצדיק ואף פועל ישועות. התחכמו ואמרו: כל אחד מאיתנו יספר דבר מופת מרבו. זה היה חסיד גור וזה חסיד אלכסנדר, זה חסיד פיאסצנע וזה ביאלע, וכל אחד סיפר סיפור אישי, כיצד נושע בעצת וברכת רבו, "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים". סיפרו וסיפרו והגיעו לרבי לייב. נו, אל תפרוש מן הציבור. כולם סיפרו עכשיו תורך.

נענה ואמר: "כולם סיפרו מופתים מרבתיים, כיצד צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים. המופת של אבי הוא, שהקדוש ברוך הוא גוזר ואבי מקיים..."

אבל - הוספתי מיד ואמרתי - ודאי שאתם צודקים, אבל הא בהא תליא: מי שהקדוש ברוך הוא גוזר והוא מקיים, אזי הוא גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים. ומשנה מפורשת היא: "עשה רצונו יתברך כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו יתברך כדי שיבטל רצונו כביכול מפני רצונך (אבות פ"ב מ"ד, ויעוין ברע"ב). וראיה, מה"חפץ חיים" עצמו -

בסערת מלחמת העולם הראשונה אסרו שלטונות רוסיה בחור משיבת ראדן ממוצא גרמני, אפרים מממל, והאשימוהו בריגול לטובת הגרמנים. למשפטו, שנערך בפני בית דין צבאי בויטבסק, הטריח עצמו ה"חפץ חיים" ממקום גלותו בשומיאץ והעיד לטובתו, אך השופטים לא התרשמו ודנו את הצעיר למות בעוון ריגול בעת מלחמה. עם זאת בהתחשב בגילו הצעיר, המירו את גזר הדין בעשר שנות מאסר עם עבודת פרך.

שמע ה"חפץ חיים", והפטיר: "שוטים שבעולם! לעשר שנות מאסר דנוהו, האם שלטונם בטוח לעשרה חדשים?! הרי אפילו בעשרה שבועות אינם בטוחים!"
היה זה בכ"ב טבת, תרע"ז.

הצאר ניקולאי - אבל מי יודע מי יתפוס את מקומו! וכעבור חודשיים בכ"ב אדר תרע"ז, הודח הצאר ניקולאי וכל האסירים המדיניים שוחררו, כולל אפרים מממל! הנה כי כן, כשהאדם מקיים את מאמר הבורא, מקיים הבורא את מאמר אותו אדם! ולכן, נלמד קטע נוסף במדרש (ויקרא רבה ל, יד): "רבי מני פתח: כל עצמותי תאמרנה, ה' מי כמוך" (תהילים לה, י), לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב.

השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם, וההדס דומה לעין. וערבה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב, אמר דוד: אין בכל האיברים גדול מאלו, שהם שקולים כנגד כל הגוף, הוי: כל עצמותי תאמרנה".

ומה זה אומר, על מה זה מורה, על מה שאמרנו: הימים הנוראים עברו עלינו לטובה, והקדוש ברוך הוא אמר לנו: "מחיתי כעב פשעך וכענן חטאתך, שובה אלי כי גאלתיך" (ישעיה מד, כב) -

עכשיו "קח עצמך בידיים". הראה שיש בכוחך "לנענע עצמך לכל רוח", כי לבך ברשותך (בראשית רבה לד, י), ואתה בעלים על רצונותיך! קדימה או אחורה, ימינה ושמאלה, מעלה או מטה, אתה הקובע!

זה הלקח הכפול של ארבעת המינים: אם "ניקח עצמנו בידיים", ונוכיח שאנו מסוגלים לכפות רצוננו על עצמנו, להוליך עצמנו לכל עבר שנחליט, נוכל גם לפעול במרום כעתירתנו ובקשתנו, לעצור רוחות רעות וטללים רעים, ולהוריד גשמי ברכה, שפע רב מכל העולמות! (מתוך 'הגדת')

אדם שנדבק בתאוות הממון נמצא בסכנה גדולה. הכסף משגע אותו ומטשטש את לבו עד שכל חייו נהפכים למרוצה

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על השמחה ועבודת ד'

”וְשִׂמְחָתָּ בְּחֶנְדֶּךָ” (דברים ט"ז, י"ד)

המאתיים שאליהם הוא מתאוה, יש לו מאה, ואם כן מדוע אומרים חז"ל כי "אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו"? אלא הכוונה היא, שכשיש לו מאה הוא רוצה עוד מאתים נוספים, ואם כן נמצא כי הוא מסתלק מן העולם, כשיש בידו פחות מחצי תאוותו!

לכן עלינו לשים אל ליבנו כי מטרת האדם בעולם אינה לקבץ ממון לרוב, אלא לקיים את מצוות ה' בחשק, בהתלהבות ובאש של קדושה בבחינת "מטבע של אש"!

ישנם סיפורים למכביר, וצריך ללמוד מהם את הלקח. לא לשכוח לרגע שאנחנו לא פועלים מאומה, הכל מן השמים, "כי ממך הכל ומידך נתנו לך" (דברי הימים א כט, יד).

צריך להיות מאושרים במה שיש, לא להסתכל על מה שאין. לחיות באמונה, בביטחון. להודות לה' על כל מה שהוא נותן לנו, ולזכור שהכל נועד לתכלית אחת - לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

בפרקי אבות (ד, א) שנינו: "איזהו עשיר, השמח בחלקו". רמת האושר אינה עולה, בהכרח, ביחס ישיר לרמת העושר. במקרים רבים, דווקא העושר הוא שמסלק את השמחה ואת השלווה, וגורם כאב ודאגה.

מִן רַבִּינוּ עֹבְדֵי יוֹסֵף זצ"ל סיפר סיפור יפה בעניין זה: מלך אחד רצה להכיר מקרוב את אנשי ממלכתו, לראות את אופן התנהלותם, ולהבין את הלך מחשבתם. כדי שיוכל להתקרב אל התושבים, נהג המלך להתחפש באופן שלא הכירוהו, וכך עבר בערים שונות ובבתים שונים. עד מהרה הבחין, שמרבית התושבים אינם מרוצים. לכולם יש תלונות - מוצדקות או לא - ולכולם יש דאגות.

ערב אחד עבר המלך ליד בית מט לנפול, ושמע קולות שירה ונגינה בוקעים מתוך הבית. הציץ המלך מן החלון, וראה שהדירה קטנה וצפופה, ורהיטיה מועטים וישנים. בני הבית ישבו ליד השולחן, כשלפניהם מעט לחם, אך פניהם נהרו משמחה, והם שרו וניגנו, עוד שיר ועוד ניגון.

תמה המלך: לשמחה מה זו עושה, כשהעני גדול כל כך? החליט המלך לבוא גם ביום המחרת, ושוב מצא את בני הבית שמחים ומרוצים, שרים ומנגנים.

אדם השקוע עד צוואר בתשוקה לממון, מאבד את הפרופורציות והאיזון בחייו, כאשר שום דבר אינו עומד לנגד עיניו, מלבד הלהט לצבור עוד כסף, רכוש ונכסים!

אשה התקשרה וספרה כי היא ובעלה התקרבו מעט לתורה ולמצוות. אך ישנה בעיה אחת: במשך רוב שעות היום בעלה צמוד למחשב, ומשחק בבורסה, פעם מפסיד ופעם מרוויח. כשעולה בידו לגרוף רווחים הוא מרוצה ושמח עד לב השמים. אך כשהוא מפסיד, ה' ירחם, הוא מסתובב בבית זועם כארי בסוגר!

לפעמים הוא משקיע במניה מבוטחה, שלפתע יורדת פלאים, וכך הוא מפסיד ברגע אחד את כל הרווחים שהצליח לצבור במשך שנה שלמה. ראשו מסתובב כל היום סביב ההשקעות, העליות והצניחות, עד שלאשתו המסכנה כבר אין חיים.

לפעמים באים אנשים, ותוך כדי השיחה הם שולחים פקודות לרכישת מניות ומכירתן. הם לא מסוגלים להיגמל מזה ולו לרגע אחד! פעם בא אדם להתייעצות. תוך כדי שיחה הבחנתי כי הוא מתעסק במכשיר הסלולרי, ומסמן לי: "רגע, שניה!" "אמור לי, מה זה 'רגע', 'שניה'?" שאלתי, "סתם, אני פשוט רוצה להבין, הרי אנחנו באמצע שיחה!" "סליחה!" השיב האיש, "זה פשוט עסקים, יש עכשיו מניה רצינית, אני בודק האם לרכוש או לא!" מדובר במרדף בלתי פוסק, כי טבע האדם שלא להסתפק במה שיש בידו, אלא לרצות להרוויח עוד ועוד, עד שבסופו של דבר הוא מפסיד הכל, וביתו וחייו מתפרקים, רחמנא ליצלן.

הכסף משגע אותו ומטשטש את לבו

אדם שנדבק בתאוות הממון נמצא בסכנה גדולה. הכסף משגע אותו ומטשטש את לבו עד שכל חייו נהפכים למרוצה אחר רווחים מהירים.

חז"ל (קהלת רבה א, ג) מעידים כי "אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו". יש לו מאה רוצה מאתים, יש לו מאתים רוצה ארבע מאות!

מקשים המפרשים, הרי חצי תאוותו כן בידו, שהרי מתוך

נכנס המלך לבית, ושאל את אבי המשפחה: "איזה מאורע חשוב ומשמח ארע לכם, שאתם שמחים וצוהלים זה היום השני?"

אמר לו האיש: "לא מאורע חד פעמי התרחש כאן, אלא שמח אני שמחה גדולה ותדירה, ומודה לה' על המשפחה שנתן לי בטובו, על אשתי היקרה ועל ילדי האהובים. עני ורש אני, ועובד קשה לפרנסתי. בסוף כל יום, הנני הולך בשמחה לקנות מזון לבני משפחתי במעט הפרוטות שהשתכרתי, וכולנו סועדים את ליבנו - אמנם בפת חרבה, אבל באחדות ובשמחה, מתוך תודה והודיה לבורא שנתן לנו את מזוננו". שמע המלך, והחליט להעשיר את העני ואת בני משפחתו בעושר גדול. גילה להם אפוא את זהותו, הזמינם לארמון, ומילא את כיסיהם במטבעות זהב.

שבו בני המשפחה אל ביתם הדל, והכניסו את כל מטבעות הזהב לארגז ישן, שישמש להם ככספת.

אמר אבי המשפחה לאשתו: "יש לנו בארגז מאה מטבעות זהב, אבל כדי למלא את הארגז אנחנו זקוקים לעוד מאה מטבעות נוספים. בואי נתחיל לעבוד קשה, את ואני וכל בנינו, ונהיה עשירים גדולים".

יצאו כולם לעבודה טרם שחר, וחזרו בלילה עייפים ותשושים, עצבניים ומתסכלים. ולמה? האחד טוען שהוא עובד קשה ולא מרוויח מספיק. השני טוען שהוא מרוויח יותר מאחיו, ולא הוגן שיתחלקו בכסף באופן שווה. השלישי מקנא בשני אחיו, וכלם גם יחד מתלוננים שהכסף בורח מהר מדי, ולא מצליחים לחסוך מספיק...

הלכה לה השמחה. אין אכילה בצוותא, אין שירים וניגונים, אין ריקודים, ואין אהבה, אחווה ושלוה.

לאחר זמן מה הגיע שוב המלך. עמד בחוץ, וציפה לשמע שירה שמחה ביותר, ולראות את האור על פניהם, מאחר שכבר עשירים גדולים הם, ויש להם כל טוב. למרבה מבוכתו, ראה אותם מפורדים ומפוזרים, עוסקים איש איש בענייניו. אין שירה ואין ריקודים, אין זכר לשמחה על הפנים.

נכנס המלך, ושאל את אבי המשפחה לפשר הדבר. אמר לו האיש: "מעת שנתת לי את מטבעות הזהב, שבתה כל שמחה. אין אחדות בינינו ואין שלווה, אין אושר ואין חיים... רק עובדים ומתייגעים למלא את הקופסא עוד ועוד זהב... אמר לו המלך: "חביבי, תן לי בחזרה כל מה שנתתי לך, וקבל בחזרה את השמחה, שאבדה לך".

המשל הבא מובא בשם רבי דוד הנגיד, נכדו של הרמב"ם:

מלך אחד בנה ארמון נפלא, וסביבו בוסתן וגנים רחבי ידיים, ומפלי מים צלולים מפכים בנחת בין הפרחים הססגוניים, המבשמים את האוויר בניחוחם. ליד הארמון נסלל שביל, שבו רשאי כל אדם להלך, ולהביט על הארמון המפואר. שלט גדול הוצב בחזית הארמון, וכך היה כתוב שם: "האדם השמח בחלקו - ארמון זה מיועד עבורו".

חיש מהרה יצאה השמועה והתפשטה בממלכה, וניסו כולם לנחש מיהו האדם השמח בחלקו, שיזכה לקבל את הארמון הנפלא במתנה.

ישב המלך וחיכה בארמונו, אך איש לא בא להצהיר שעומד הוא בתנאי הסף, וזכאי להיות בעליו של הארמון. כמובן, רבים חלמו על הארמון ונכספו לזכות בו, אבל אף אחד לא ראה את עצמו מתאים. אף אחד לא היה עשיר די הצורך, כדי לשמוח במה שיש לו...

יום אחד הגיע ממרחקים עשיר מופלג ביותר. הוא הביט לרגע בשלט, וחיוך עלה על פניו. לו עצמו יש טירה נפלאה, עם אגם רוגע ושלל פרחים מרהיבי עין, אבל ארמונו של המלך בכל זאת מפואר וגדול יותר... יהיה נחמד מאוד לזכות בו. נכנס האיש, ופנה אל המלך: "הוד מעלתו, אני האיש הראוי והמתאים לקבל את הארמון מאת המלך".

"ומדוע דווקא אתה?" הקשה המלך. "יש לי עושר מופלג ובתים ונכסים, ומשום כך אני שמח. ומאחר שאני שמח, אני זכאי לקבל את ארמונו של המלך". "אתה שמח?" השיב לו המלך, "אילו היית שמח בחלקך, לא היית נותן עיניך בארמון שלי..." ראוי לכל אדם לשמוח במה שיש לו - בין מעט ובין הרבה - ולתת תודה לבורא העולם על כל חסדיו וטובותיו. כאשר נשכיל להודות לבורא יתברך בכל לב, נזכה לשפע של ברכה וישועה.

(קטעים מתוך הספר 'משכני אחריו', פרשת תרומה)

חזרנו אל הבית הגדול והקדוש ברחוב רשב"ם 23, להסיט מעט את הפרגוד ולהביט בגדולת מעשיה שעשתה רצון בעלה, ומסרה כל אשר לה לתורתו - נודע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ, וַיְהִלְלוּהָ

ליומא דהילולא של הרבנית מרת בת שבע קנייבסקי ע"ה

והרי סבא צריך ללמוד את סדרי לימודיו כרגיל. ובכדי שיהיו לו כוחות ללמוד, עליו גם לאכול כהרגלו! אין אצלי כל חילוק בין יום זה לשאר ימות השנה: בכולם צריך סבא לקבל את ארוחתו בזמן על הצד היותר טוב!

אף מלאכת הניקיון לחג הפסח נעשתה על ידי הרבנית במחשבה תחילה בכדי שלא להפריע לבעלה הדגול בסדרי לימודיו. במשך כל ימות השנה לא הייתה הרבנית מנקה את חדרו בשעה שלמד. שמא תאמרו: הרי רבינו הגר"ח ישב ולמד ללא הרף? התשובה היא שהרבנית הייתה דרוכה ומוכנה לאותן דקות או שעות בודדות בהן רבינו לא שהה בבית, אם בשל כך שיצא לתפילות או לסנדקאות או מחמת כל סיבה אחרת. ואז הייתה הרבנית ממהרת לשטוף את החדר ולהכינו להמשך הלימוד.

אם במשך כל ימות השנה כך הרי שבימי ערב פסח הייתה המלאכה מסובכת שבעתים: הניקיון היה עמוק יותר, אך עדיין הוא נעשה רק בשעות שרבינו הגר"ח לא שהה בבית. טרם שובו, הייתה הרבנית מפסיקה בעיצומה של העבודה, משיבה כל חפץ וספר למקומו ופורסת מפה על השולחן. כשהלך רבינו - שוב חזרה הרבנית לנקות, עד שהגיע שוב, וחוזר חלילה. למותר לציין את (אי) נוחות העבודה באופן כזה, אך לרבנית היה זה מובן מאליו: לימוד התורה של בעלה הוא הערך העליון והמקודש ביותר, וחלילה לה מלהפריעו מזה אפילו למטרה חשובה כמו הניקיון לפסח.

כמה אופייני הוא סיפורו של אחד הנכדים שסייע לרבינו לבדוק את החמץ, בדיקה שנעשתה בצורה אינטנסיבית ביותר במשך שעות ארוכות, ורבינו הורה לו כי בסיום כל מקום שבדק, יקפיד ביותר להחזיר כל חפץ למקומו, שכן בדיקת חמץ אינה אלא מדרבנן, ואילו לצער את הרבנית הרי זה איסור דאורייתא.

והיה יום ערב פסח יום חג מיוחד אצל הרבנית: יום ערב פסח הוא יום 'תענית בכורות' ומנהג ישראל הוא שהבכורות מסיימים מסכת בכדי שיהיה מותר להם לאכול ולשתות. אף

כשישים שנה עמדה הרבנית הצדקנית מרת בת שבע אסתר קנייבסקי ע"ה לימין בעלה ומסרה נפשה להיות עזר כנגדו להתמדתו בתורה ובמעשים טובים • חזרנו אל הבית הגדול והקדוש ברחוב רשב"ם 23, אשר שם אשה גדולה, להסיט מעט את הפרגוד ולהביט בגדולת מעשיה שעשתה רצון בעלה, ומסרה כל אשר לה לתורתו - נודע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ, וַיְהִלְלוּהָ.

סירים מבעבעים על האש במטבח הקטן של בית משפחת קנייבסקי בבני ברק היה מראה רגיל וקבוע. אולם סיר המרק הרוחת עם האטריות הרוחשות בו, עורר בכל זאת את פליאתו העצומה של אחד הנכדים שנכנס למטבח. הוא לא האמין למראה עיניו, לא בשל תכולת הסיר כי אם בשל הזמן המיוחד בו הוא התבשל.

היה זה יום בדיקת חמץ. הבית בדוכן כבר היה נקי לפסח, כשההכנות לכך החלו כבר בראש חודש ניסן. אמנם כלי הפסח עדיין לא הורדו שכן דעתו של האבא, הלוא הוא מרן רבינו שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל, הייתה שאין מורידים את כלי הפסח לפני שבדקים את החמץ, כך שאת מלאכת הבישול הגדולה עבור חג הפסח לא היו מתחילים עד לאחר בדיקת חמץ. אך אין ספק שהשעות הקודמות לבדיקת חמץ היו שעות קריטיות בהחלט, השעות בהן מעבירים את הליטוש האחרון על הניקיון המאסיבי של הבית. והנה כאן תבשיל של חמץ 'מהודר' עומד על הכיריים, כאילו בעוד יום של שיגרה עסקינה.

נרעש הנכד ואמר

נרעש הנכד ואמר: סבתא, בכל בתי ישראל אין לאף אחת מהנשים זמן לבשל ארוחות מסתפקים במועט ואוכלים מכל הבא ליד. ואילו כאן מבשלים כאילו אין זה ערב פסח היום, כאילו לא תיערך כאן הלילה בדיקת חמץ!?

והרבנית הצדקת מרת בת שבע אסתר קנייבסקי ע"ה, לא הצליחה להבין על מה שח הנכד: מה בדיוק אינו מוכן כאן!?

שתקנה לעצמה מעיל גשם

מסתפקת היתה הרבנית במועט, לא נהנתה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה, ותמיד שמחה בחלקה. ארע פעם, בשנים הסמוכות לחתונתם, שהגיע לידה סכום כסף מסוים. חמותה, אשת הסטייפלער, יעצה לה שתקנה לעצמה מעיל גשם שלא היה לה והיא נזקקה לו מאוד בימי החורף הקרים, אולם היא נתנה את הכסף בכדי לקנות סט ש"ס מפואר שעד יומו האחרון אכן למד בזה. היא עצמה התחממה בתורת בעלה, כי אש אוכלה הוא.

בגבורה נפשית עצומה הסכימה לוותר על הנאות העולם הזה, בכדי לשמור על כוחות בעלה ועל סדרי לימודיו, כך בשנים הראשונות, היתה הרבנית מסתפקת בלחם צר ובמרגרינה, ואת המאכלים המשובחים הייתה נותנת לבעלה בכדי שיוסיף כוחות ללימוד התורה. וכך גם לימים, כששם תורתו של בעלה פקע באהלי שם והם קבלו הצעה לעבור לדירה גדולה ומרווחת, אך היא סירבה: בדירה שלנו יש תקרה גבוהה וכיווני אויר טובים. כך גם בימות הקיץ יש שם אויר טוב המסייע לבעלי בלימודו, ולכן מעדיפה אנכי להישאר בדירתי הנוכחית.

באמת אמרו: בכך המשיכה הרבנית את מסורת בית הוריה הדגולים מרן רבנו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ואשתו הרבנית, בתו של הגה"צ רבי אריה לוי"ן זצ"ל שחינך את בניו למסירות נפש של ממש לתורת בעליהן. אכן לימים התבטא רבי אריה לוי"ן על נכדתו הרבנית: שמח אני לראות את נכדתי הרבנית המהלכת בדרכי אמה הרבנית הרואה בתורת בעלה את ייעוד חייה ומטרתה האמיתית בעולם הזה. לפיכך היא מבינה כי אין לו לעסוק כלום בצרכי הבית אלא להקדיש את עצמו ללימוד התורה.

רבינו הגר"ח היה בן בכור לאביו מרן רבינו הסטייפלער זיע"א, ועל כן היה מקפיד לסיים בכל שנה את כל התורה כולה. נקודת סיום זו בערב פסח היתה הציר עליו סבבו 'חובותיו' הידועים של רבינו, אשר מאז היותי נער צעיר לימים היה מקפיד ללמוד מדי יום ביומו חלקים שונים של התורה, תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי, רמב"ם ושולחן ערוך, ועוד ספרים רבים, עד שבערב פסח היה מסייםם ברב עם בבית תפלתו, ותיכף פותח בלימוד המחזור השנתי מחדש.

אין ספק שיום ערב פסח הוא מהימים העמוסים ביותר בשנה, על אחת כמה וכמה אצל הרבנית שכאמור לא החלה לבשל את סעודות החג אלא אחרי בדיקת חמץ, ועם זאת הייתה הרבנית מניחה את כל עיסוקיה ופונה להשתתף במעמד הנשגב של הסיום, כשהיא נרגשת בעליל לרגל הזכות הגדולה שנפלה בחלקה לראות את בעלה מסיים את כל התורה. במעמד זה גם היו מחלקים לכל המשתתפים מיני מזונות שאותם אפתה הרבנית בעצמה לשמחת התורה.

אכן, בימי חול המועד פסח של השנה האחרונה לחייה סיפרה הרבנית לנכדים על מתנת החג שחמיה הגדול, הסבא, מרן הסטייפלער קנה לאשתו הרבנית: פומפייה חדשה לגירוד וחיתוך הירקות. לשמע זאת תהו הנכדים: האם גם לך קנה סבא רבי חיים, מתנה לחג? הרבנית משיבה בעיניים בורקות: בוודאי! הסיום של ערב פסח הוא המתנה שלי. מתנה יקרה מפז!

הבעל והבית קודמים להכל!

בין רבבות הנשים שעלו לפקוד את ביתה של הרבנית ולשאול לעצתה, הייתה אשה שילדיה גדלו והיא ביקשה למלא את זמנה בעיסוק חשוב ומהותי. הרהרה האשה והפכה בדעתה עד שמצאה לא פחות משמונה רעיונות בהם היא יכולה להעסיק את עצמה: היא יכולה לעסוק בקירוב רחוקים לאבינו שבשמים, לפתוח עסק כלשהוא, לעבוד כשכירה, ועוד כיוצא בזה. וגם - לסדר את הבית ביסודיות. את רעיונות אלה העלתה האשה על הכתב וביקשה לשמוע את חוות דעתה של הרבנית, להפתעתה, הצביעה הרבנית על האפשרות האחרונה. ואמרה: זה תפקידך. כי זו תפקידה של כל אשה! לסדר את ביתה ולדאוג שכל צרכי הבית, האוכל והלבוש, יהיו מאורגנים כראוי, אחת השומעות לא הצליחה להתאפק וקראה בקול: הרבנית! מדוע תייעצי לה כך, והרי היא יכולה לקרב רחוקים? אבל הרבנית נשארה איתנה בדעתה: הבית והבעל קודמים להכל!

כששמע רבי ירחמיאל את הדברים, לא יכול היה עוד לעצור את סערת רגשותיו והוא פרץ בבכי מר, חתנו רבי בצלאל ניסה להרגיעו אך לשווא

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על מעשים נאצלים 'בלתי לה' לבדו!

לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך
(תהילים קט"ו - מתוך תפילת ההלל)

אל רבו והודיע לו כי הוא עומד לנסוע לאמריקה לצרכי צבור, אמר לו החפץ חיים: יש לי עבורך שליחות מצוה, לא מכבר סיימתי את כתיבת ספר 'מצוות הקצר', אבל לצערי אינני יכול להוציאו לאור כי אין לי לשלם בעבור הוצאות הדפוס. אודה לך מאד אם תמצא באמריקה איזה נדיב שיסכים לתרום בעד הוצאות הדפוס המגיעות לאלף דולר. נעתר האיש ברצון ובלבו שמח שמחה גדולה על ההזדמנות שנקרתה לידו לסייע לרבן של ישראל להוציא את ספרו לאור, אך החפץ חיים הוסיף ואמר: דע לך שאין הדבר פשוט כלל ועיקר. הואיל וכוונתי בהדפסת הספר בלתי לה' לבדו, צריך שכל העוסקים בו תהא כוונתם לשם שמים בלבד.

אם מצד עצמו הוא יחפוץ ששמו יתנוסס בספר

על כן צריך שהתורם יתרום את תרומתו בחפץ לב, ולכן עליו להרים תרומה על מלוא הסכום. ומלבד זאת, רק מי שלא ידרוש שאנציה את שמו בשער הספר ראוי להשתתף בהוצאתו. אבל - הוסיף החפץ חיים - אם מצד עצמו הוא יחפוץ ששמו יתנוסס בספר ורק לאחר שתאמר לו את התנאי שהתניתי הוא יחזור בו מדרישתו - כבר נפל פגם בתרומתו ושוב אי אפשר להשתמש בה להוצאות הדפוס. הפליג היהודי לאמריקה. הנסיעה ארכה כמה שבועות, וכשהגיע לחופי אמריקה נפל למשכב. רופא מקומי בדק את האיש והורה לו כי לצורך הבראתו, עליו לשהות באזור חמים והמליץ לו על מדינת פלורידה שבדרום מזרח ארצות הברית, נטל האיש את מטלטליו ועשה את דרכו ברכבת לפלורידה. בהגיעו למקום, ירד מן הרכבת, והנה בעודו פוסע ברציף לכוון היציאה נגש אליו יהודי אמריקאי וברכו לשלום. פתחו השנים בשיחת נימוסין. תהא האורח: מה מעשיך כאן? השיב היהודי המקומי: אני עומד כאן ברציף הרכבת כדי להזהיר את המבקרים היהודים שלא יתארחו במלון פלוני למרות שרשמית הוא 'כשר'. - ומדוע לא, הרי אתה עצמך אומר שהוא ידוע כ'כשר'?

ישנם מעשים שעשו יהודים עם לב נקי ללא שום פניה, לא לפרסום, לא לכבוד, אלא אך ורק למען עשיית רצונו של הקדוש ברוך הוא, "למען שמו באהבה". והנה לפנינו דוגמאות למעשים כאלו:

שמעתי מרבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: "היה פעם יהודי בירושלים בשם רבי אברהם אליהו מיזס. יהודי זה היה הרבה שנים בסיביר, ושם, בקור מקפיא של חמשים מעלות מתחת לאפס, ברעב, בעירום ובחוסר כל - שמר תורה ומצוות במסירות נפש של ממש, כפשוטו.

יום אחד פנה אליו מחותנו הגר"ש וואזנר זצוק"ל וביקש ממנו שיסיביר לו איך שמרו מצוות שם בסיביר.

אבל רבי אברהם אליהו סרב ואמר: "אני מוכן לספר לך רק מה היה בדרך לסיביר ומה היה בחזרה מסיביר, אבל מה היה בסיביר עצמה, את מה שהיה שם אני שומר לדרשה שאדרוש אחרי מאה ועשרים שנה במתיבתא דרקיעא, רק שם אספר זאת. אלו דברים שחבל 'לבזבז' אותם כאן בעולם הזה!".

מעשה נקי, לא נעשה על מנת לפרסמו!

דוגמא נוספת: רבי משה פיינשטיין, כשכבר היה זקן וחולה. נכדו עמד בפתח הבית ולא נתן לכל אחד להיכנס אל הרב, יום אחד דפקה אשה בדלת ושאלה: "האם הרב נמצא?". - "כן, אבל כעת אי אפשר לגשת, מה את צריכה ממנו?". - "תראה, יש לי כאן מכתב מאחותי מרוסיה והוא כתוב ברוסית, והייתי רוצה שהרב יתרגם לי אותו".

הנכד הביט בה בתמיהה ואמר: "סלחי לי, חפשי לך מתרגם אחר. אין זה מתפקידו של הרב לתרגם מכתבים...". "מה זאת אומרת", התרגזה האשה, "כבר עשרים שנה הוא מתרגם מכתבים, ואתה תגיד לי שזה לא תפקידו של רב?!"...

מי ידע מהמעשה הנאצל שנעשה במשך עשרות שנים? אף אחד! נקי, בלתי לה' לבדו!

אחד מתלמידיו ומקורביו של החפץ חיים פנה באחד הימים

השיב היהודי המקומי: ההכשר במלון אינו אמיתי, אלא הוא נעשה על ידי ארגון רפורמי, על כן אני חש חובה להזהיר את היהודים מלהתארח במלון, לבל יכשלו באכילת נבלות וטרפות.

- אם כך היכן אפשר להתארח כאן?

אני מזמין להתארח בביתי.

היה זה לקראת שבת. נסעו השנים אל ביתו של היהודי המקומי. המשפחה קיבלה אותו בסבר פנים יפות ופנתה לכבודו חדר מיוחד שבו שהה כל השבת. במוצאי שבת פנה האורח אל מארחו ושאלו: אולי אתה מכיר מישהו שמוכן לתרום להדפסת ספר חדש של החפץ חיים? הסכום הדרוש הוא אלף דולר!

אמנם החפץ חיים הציב תנאים לתורם, אולם מחמת טרדות הדרך וחוליו של האיש פרח הענין מזכרונ.

שמע המארח את הבקשה ולאחר שהרהר בדבר השיב לאורחו: אני עצמי רוצה לתרום! ומיד הוסיף: אבל יש לי כמה תנאים: אני רוצה לתרום את מלוא הסכום, אינני רוצה שותפים. ומלבד זאת, אני רוצה שהדבר יעשה בעילום שם מוחלט. אינני רוצה שמישהו ידע על תרומתי, ובוודאי שאינני מעוניין ששמי ינצח בספר.

והאיש משתאה, מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו

שב האיש לראדין, נתן ביד החפץ חיים את מלוא הסכום להדפסת הספר, ובתוך זמן קצר יצא לאור "ספר מצוות הקצר". כעבור כמה שנים, אותו מקורב שהיה שליח מצוה להדפסת הספר עלה לארץ ישראל וזכה להקים בה את ביתו. באחד הימים ישב האיש במרפסת ביתו והנה הוא רואה את הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל פוסע על המדרכה שליד הבית, באותם ימים היה הרב ז'ולטי אברך צעיר ותלמיד חכם מופלג. בצעירותו יצא שמו כעילוי גדול, ממציאי ישיבת חברון, ובהגיעו לפרקו השתדך עם בתו של רבי ירחמיאל וקסלר, גביר עשיר ממוצא אמריקאי, שנודע במעשי הצדקה והחסד הרבים שלו.

כשראהו מן המרפסת סימן האיש לרבי בצלאל שיואל לסור לביתו.

עלה רבי בצלאל לביתו של אותו מקורב של החפץ חיים ותהה לשם מה קרא לו. אמר לו האיש: שב ואספר לך. סיפר האיש לרבי בצלאל את קורות כל אותו מעשה בהיותו משמש שליח מצוה למציאת תורם להדפסת "ספר מצוות הקצר" של החפץ חיים.

תהה רבי בצלאל: ומה כל זה קשור אלי?

השיבו האיש: אותו יהודי אמריקאי שפגש אותי ברציף הרכבת כדי להזהירני מפני כשרות הרפורמים וארחני בביתו בנדיבות לב, ואשר זכה שספר מצוות הקצר של החפץ חיים יצא בזכותו - הוא החותן שלך, רבי ירחמיאל וקסלר! האם אינך יודע על כך? האם חותנך לא סיפר לך על כך? - לא! מעולם הוא לא סיפר על כך מאומה.

נסע רבי בצלאל לביתו של חותנו והסתקן לדעת: האם נכון הסיפור ששמעתי עליכם אודות תרומתכם להדפסת "ספר מצוות הקצר" של החפץ חיים?

רבי ירחמיאל נסער: זאת מנין לך?

- פגשתי בר' פלוני אשר מעיד על עצמו שנשלח על ידי החפץ חיים לאמריקה כדי לגייס את התרומה להדפסת הספר. כששמע רבי ירחמיאל את הדברים, לא יכול היה עוד לעצור את סערת רגשותיו והוא פרץ בבכי מר, חתנו רבי בצלאל ניסה להרגיעו אך לשוא. כששבה אליו רוחו קמעה, פנה רבי ירחמיאל אל חתנו בקול שבור ואמר: רבי בצלאל, אתה הרי יודע כמה צדקות נתתי בימי חיי, אבל איזה ערך יש לכל זה, הלא הכבוד הרב שקבלתי על כך נגס בזכויות שלי: אם היה איזה מעשה שהיה כולו לה', נקי לגמרי, הרי זו אותה תרומה שתרתמי להוצאת ספרו של החפץ חיים זכותו תגן עלינו. והנה עכשיו, בבת אחת, גם את הזכות הזאת נטלו ממני, ולא אבכה?!

(מתוך הגדה של פסח 'ומתוק האור')

המקיים מצוות סוכה כתיקונה, מובטח לו שלא תבוא מריבה לביתו כל השנה. ומצוות הסוכה נותנת תוספת הארת קדושה לדירתו של האדם לכל השנה

הרב חנניה צ'ולק שליט"א על מעלות הסוכה והחג

לסוכה על דבר שאינו הכרחי - עובר על מצוות עשה מהתורה, זולת הלימוד כשהוא בעיון רב, והתפילה שהתירו רבותינו (סוכה כ"ח:). חוץ לסוכה, וע"ז ידוע כל הדוים לבקרים תפקדנו, לרגעים תבחננו, כמה רגעים בחג מטייל אדם חוץ לסוכה, ועובר בכל רגע על מצוות עשה.

ה. מצוות סוכה מצוה גדולה וחשובה עד מאד, וע"כ ראוי שלא לדבר בסוכה כי אם דברי תורה וקדושה. ויזהר שלא לדבר דברים אסורים כדברים בטלים, לשה"ר ורכילות, ויזהר שלא לכעוס בה, דזה בזיון לסוכה ולקדושתה, וישיב בה בדרך ארץ, כפי שיושב בפלטין המלך ("אלף המגן" סי' תרכ"ו כ"ג). עוד כתב (שם בסקכ"א) דביאת אליהו תהיה בסוכות.

ו. המקיים מצוות סוכה כתיקונה, מובטח לו שלא תבוא מריבה לביתו כל השנה ("כף החיים" אות תרכ"ו).

ז. מצוות סוכה היא מגן ביום רעה, שנאמר (תהילים כ"ז) 'כי יצפנני בסוכו ביום רעה יסתירני בסתר אהלו' (הגר"א).

ח. כתב ה'מטה אפרים' (תרכ"ו): מהסוכה נמשכת לאדם רפואה לכל רמ"ח איבריו.

תוספת הארת קדושה לדירתו של האדם לכל השנה.

ט. כתב ה'שפת אמת' (סוכה תרל"ד): מצוות הסוכה נותנת תוספת הארת קדושה לדירתו של האדם לכל השנה.

י. כתב הגר"א (ליקוטי תהילים כ"ז-ט): חג הסוכות (בו נידונין

א. ה'כף החיים' (תרכ"ה ח) מביא מהזוהר (תיקון ע. דף קל"ב): מי שעושה לעצמו סוכה, הקב"ה מסכך עליו בעוה"ב, ומגן עליו מכל מלאכי חבלה כשיוצא מהעוה"ז והולך לאותו עולם.

ב. כתב רבי חיים פלאג'י בחשיבות נתינת צדקה לצרכי החג והכנסת עניים לסוכה, שהם חלק מז' אושפיזין קדישין.

זה הכסא של ז' אושפיזין עילאין

ג. דייקו האחרונים מדברי הזוהר, שצריך אדם להזמין בפיו האושפיזין, ואם לא יזמין בפיו - אינם באים לסוכתו, אפילו שהוא צדיק, והחיד"א (מורה באצבע ס"ט אות רפ"ט) הוסיף: צריך להכין כיסא עם מעיל מפואר על גבו לזכר ז' אושפיזין עילאין קדישין, מעין שעושין במילה כיסא לאלוהי הנביא, דכתוב בזוהר (פ' לך לך דף צ"ג). שאם לא מתקנין לו כיסא (ביום המילה) - לא בא. וכ"כ ב'מועד לכל חי' (ס"כ אות ט): צריך להניח ידיו על הכיסא, ולומר 'זה הכסא של ז' אושפיזין עילאין והלילה יהיה אושפיזא של...'. וב'כף החיים' (אות ו) מובא בשם הש"ך (פ' אמור) שלא יכניס לסוכה גוי, שהסוכה נקראת 'צילא דמהימנותא' (בצל האמונה), ולעכו"ם אין מהימנותא (אין אמונה), והקדושה בורחת, וז' הצדיקים מקללים קללות נמרצות (ויש להיזהר בכך כשיש 'עובדים זרים'). וב'מטה אפרים' (סי' תרכ"ה אלף למטה סקס"ה) כתב: טוב לדרוש בכל יום מעניין האושפיזין של אותו היום, ביום א' בעניין אברהם, וכן בשאר ימי החג.

ד. כתב ה'אבודרהם': בכל רגע ורגע ששוהה בביתו חוץ

על המים) הוא זמן השפעות גשמיות ופרנסה לכל השנה.

י"א. כתב ה'מכתב מאלהו' (ח"ד): שבעת ימי חג הסוכות משפיעים לטובה על כל השנה הבעל"ט.

י"ב. כתב ה'שפת אמת' (סוכות תר"מ ד"ה בענין לולב): 'למען ידעו דורותיכם' - בחג הסוכות מחלקים דעת לכל נפשות בני, איש כפי מדרגתו. וכוונת המשנה (ר"ה ט"ז) 'ובחג נדונין על המים' - על התורה, שנא' 'כל צמא לכו למים'.

י"ג. כתב רבי חיים פאלאג'י (ב'מועד לכל חי'): מצות סוכה מגנה לחיות הנפש, וסגולה לחיים ארוכים.

י"ד. איתא בפסיקתא דר"כ: כל המקיים מצות סוכה בעוה"ז, הקב"ה מיסך עליו מהמזיקין שלא יזיקו אותו, ומיסך עליו מהמזיקין לעתיד לבוא (וכ"ה בזוהר דף קל"ב). ובפסיקתא איתא: אני נותן לו חלק לעתיד לבוא, שלא יהא העוף יכול להסתכל בו, והקב"ה מושיבו בסוכתו של לווייתן.

ט"ו. ובזוהר (פר' תצוה) כתב: סגולה היא להגן על האדם בעת צרתו. ובפיוט ליום ב' של סוכות איתא, כי המקיים מצות סוכה יחשב לו כשומר כל התורה. ובפיוט (לשבת חוה"מ) איתא: 'גילה שכרה ממרומים והנחילם ש"י עולמים, בסוכות תשבו שבעת ימים'.

שפע פרנסה

ט"ז. וב'יפה ללב' כתב: ע"י מצות סוכה זוכה לישב בא"י. וב'שם משמאל' (ס"פ אמור) כתב: ע"י מצות סוכה זוכה לבנים. וה'מעם לועז' הוסיף, שגורם לשכינה שתשרה בארץ, ובכח המצווה שעושה יש בכח הצדיק לבטל הגזירה, ואין מברשים לו משמים אלא בשורות טובות, ויארץ ימים, ומגינה עליו להצילו מכל רע.

י"ז. וה'שפת אמת' כתב: ע"י מצות סוכה זוכה להבין את התורה.

י"ח. וב'תפארת שלמה' כתב: בכח מצות הסוכה להמשיך שפע פרנסה.

י"ט. וב'עטרת ישועה' כתב: ע"י מצות הסוכה מבטל צער

קרדיט ישראל ברדוגו

גידול בנים.

"ושמחת בחגך" - המצוה הקשה ביותר

כ. "ושמחת בחגך" - המצוה הקשה ביותר - אמר הגר"א מוילנא: המצוה הקשה ביותר היא מצות שמחת החג, שמוטל על האדם להיות שמח וטוב לב כל ימי החג, לרבות ימים ולילות ללא הפסק אף לרגע, ולא עוד אלא שאסור שיעלה בדעתו שום רגע מחשבה והרהור של דאגה בכל עניין שבעולם, ולא יתערב שום צער ויגון בשמחת החג. וחובה זו היא ח' ימים רצופים 192 שעות, 11,520 דקות, אכן מצוה קשה מאד! ('אוצרות התורה' - סוכות).

הרב בענגיס זצ"ל אמר: חמץ כלשהו בפסח - איסורו מדרבנן, ועצבות וכעס כלשהו ביו"ט - הוא מדאורייתא! וה'חינוך' מוסיף: מי שאינו משמח עצמו ובני ביתו והעניים כפי יכולתו לשם מצות הרגל, ביטל עשה זה. ומובא בספרים שאדם שיש לו עניין של צער, והוא מסיח דעתו שלא לחשוב עליו ביו"ט ובחוה"מ משום מצות הרגל, ומכוון דעתו לשמחה, כפי שציווהו קונו לשמוח ברגל - זוכה למידה כנגד מידה ומסייעין לו מהשמים להסיר ולבטל ממנו ענין הצער לגמרי. וה'פלא יועץ' (ע' סוכה) כתב בשם גורי האר"י: וציוונו לשמוח שמחה של מצוה, והוא סימן טוב לכל השנה, שמי ששמח וטוב לב ולא יצטער בחג הקדוש הזה, מובטח לו שתעלה לו שנה טובה ויהא לעולם שמח!

(מתוך גליונו של הרב צולק תשפ"ד)

בחג הסוכות היו החתולים מטפסים ופוסעים על הסכך, מתרווחים על הכסאות מתפרקדים על המיטות, נהגו מנהג בעלי בית. אך ראה זה פלא...

הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על מתוך שלא לשמה...

בסכת תשובו שבועת ימים (ויקרא כג)

שחמותו באה להנות משמיעת נועם קול תורתו, ובכל פעם היה מתחיל בקול גדול "אמר אביי, איי אמר רבא, זאגט רש"י, מקשים התוספות 'א בומבע קאשיע', ונראה לי ליישב... ושוב לא קשיא מידי".

משרבו חריקות המדרגות, הציץ דרך חור המנעול תוך פיזום הפזמון הרגיל, ולתדהמתו לא ראה דבר. פתח את הדלת, ו... ראה חתול גדול ושמן יורד לו בנחת. מתברר שהחתול הוא זה שעלה וירד במדרגות כל העת. לחתול היתה זכות גדולה בלימוד התורה של החתן הבטלן...

ואגב חתולים, אספר קוריוז מענין. בשכונתי מתגורר אדם שמגדל חתולים להנאתו. בחג הסוכות היו החתולים נצמדים אלינו. מטרד של ממש. מטפסים ופוסעים על הסכך. מתרווחים על הכסאות מתפרקדים על המיטות, נהגו מנהג בעלי בית. אך ראה זה פלא, היות והיו לנו אורחים רבים, המשכנו לשבת בסוכה גם בשמיני עצרת, לאחר שפחתנו בה ארבעה טפחים כדת וכדין. כאשר ישבנו לסעודה הרגשנו שחסר לנו משהו... נזכרנו, החתולים! חיכינו וחיכינו... אף אחד לא הגיע. אמרתי לאשתי, כנראה היו צריכים תיקון בסוכה כשרה... באו על תיקונם וחזרו למקומם.

אמר הרבי מקוצק, יש אדם שזכות הלימוד לו תלויה בחתול, אבל, במבחן התוצאה הוא למד וגם 'לימוד' עלוב שכזה יעמוד לזכותו.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

ניקח דוגמא מהחיים. אדם בא הבית ביום חמישי בערב ומוצא את הדלת נעולה בפניו. דופק, ולא נענה. אשתו הלכה לנוח, הילדים משחקים בשקט בחדר הסגור. מה יעשה, לאן ילך. נזכר שיש עכשיו ב'בית המדרש' שיעור מעניין בפרשת השבוע. מחוסר ברירה הלך. טעם וראה כי טוב ה'. נהנה עד מאד מהשיעור.

לעיתים אדם לומד תורה ומקיים מצוות לא מתוך אהבת ה', לא מתוך הכרה בערך עשיית רצונו יתברך, אלא מחמת אילוצים ונסיבות. פעמים שעושה מתוך כפיה, מתוך בושה וכדומה. עם כל זאת, למצוה יחשב לו.

זכות לימוד התורה של החתול

הרבי מקוצק היה מספר, פעם היה בחור מופלג בתורה ויראה. כשהגיע לפרקו, לקחו גביר גדול כחתן לבתו המושלמת, תוך הבטחה שידאג לצרכיו כל ימי חייו, למען יוכל לשקוד בהשקט ושלוה על התורה ועל העבודה. ואכן, לאחר ימי המשתה סידר הגביר עבור חתנו עליית גג קטנה, מובדלת ומופרשת משאר בני אדם התקין בה מיטה ושולחן, כסא ומנורה למען יוכל החתן המופלג לשבת בנחת ולעסוק בתורה.

למען לא יופרע מעבודת הקודש, דאגו שאף לא יזדקק לרדת מעלייתו לארוחת הצהרים. אשת הגביר, בכבודה ובעצמה, היתה מטפסת ועולה, ומגישה לו ארוחתו דבר יום ביומו. בתחילה התנהל הכל כראוי. החתן המשיך להתמיד כמקדמת דנא, אך לאט לאט פחתה התלהבותו. ראה מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, והחל להפחית מעבודת הקודש. ישב לו בחדרו, למד שעה קלה, ואז - מעט שינה, מעט תנומות, מעט חיבוק ידיים לשכב. רק כשהיה שומע את חריקת המדרגות כאשר היתה חמותו עולה להגיש ארוחתו, היה מתנער, פותח את הגמרא, מתחיל לנענע גופו כלולב, ולזעוק ככרוכיא "אמר אביי, אמר רבא, מקשים התוספות ומישב רבי עקיבא איגר". המדרגות חרקו יותר מפעם אחת ביום הוא היה משוכנע